

A VIDÉKI TURIZMUS KIÉPÍTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI EGY ERDÉLYI TELEPÜLÉSEN

Kovács Evelin – Szűcs Antónia – Koncz Gábor

Összefoglalás

Jelen tanulmány egy magyarok által is lakott romániai településre fókuszál, amelynek elsődleges indoka a hagyományörző tevékenységekbe való betekintés. Koltó település Máramaros megyében található, 2004 óta egy községet alkot a szomszédos Koltókatalinnal, de közigazgatásilag önálló. Kutatásunk fő célja, annak vizsgálata, hogy mennyire befolyásolják a megszokott hagyományok, kultúrák és az ezekre épülő rendezvények a település fejlettségét, illetve további fejlődését. Kutatásunk primer és szekunder adatokra támaszkodik, amelynek meghatározó részét egy kérdőíves vizsgálat képezi Koltó lakosai körében. Ennek elemzésével választ kapunk arra, hogy a koltóiak hogyan viszonyulnak a hagyományörzés, a helyi közösség összetartó képessége és a fejlesztési irányok témaköréhez.

Kulcsszavak: vidékfejlesztés, területfejlesztés, kulturális örökség, falusi turizmus, turizmusfejlesztés

JEL: R10

**Opportunities for developing rural tourism in a Transylvanian
settlement**

Abstract

This study focuses on a Romanian settlement inhabited by Hungarians, whose primary reason is to look into heritage preservation activities. Coltău is situated in Maramures County, which has been a municipality with the neighbouring village named Cătălina since 2004, but it is administratively autonomous. The main purpose of our research is to examine, how much are influenced the development of the settlement by the usual traditions, cultures and local events based on these. Our research is based on primary and secondary data, but the most important part of it is the questionnaire survey among the inhabitants of Coltău. Analyzing this we can get answers, how the questioned people relate to the traditions, the coherence of the local community and development directions.

Keywords: *rural development, regional development, cultural heritage, rural tourism, tourism*

JEL: R10

Bevezetés

A vidék tudományosabb kutatása Magyarországon az európai viszonyokhoz képest később, csak a rendszerváltás után indult meg. A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvényben a vidéki térség fogalma már szerepelt, de szabatos definíciója nem született meg, ellenben a mezőgazdasági vidékfejlesztés térségeit pontosan meghatározták. A vidék fogalmát mindenki más-más szakterületi szemlélettel próbálta megközelíteni. Egyesek a szociológia, mások a vidékfldrajz vagy éppen az agrártudományok szemszögéből vizsgálták a fogalmat (Laczkó, 1999). Szakál F. (1999) szerint a vidék bonyolult, sokoldalú, multifunkcionális erőforrásrendszer, amiből az következik, hogy az erre épülő mezőgazdasági és nem mezőgazdasági tevékenységek, valamint a nem gazdasági tevékenységek között is nagyfokú integráltság jellemző. A területfejlesztés és a vidékfejlesztés fogalomkörével, illetve azok kapcsolatával már szintén sokan foglalkoztak. Ezen fogalomkörök talán tulajdonságaikat tekintve határolhatók el leginkább egymástól.

Romániában a vidékfejlesztés az 1990-es évek második felétől került az érdeklődés homlokterébe, majd a SAPARD mezőgazdasági és vidékfejlesztési program révén vált szélesebb körben elismert tevékenységgé. Az önálló önkormányzatokkal rendelkező községeket tekintték a vidékfejlesztés célterületének, amelyek az ország területének közel 90%-át fedik le. E vidéki térségeket az agráriumnak a foglalkoztatásban betöltött jelentős szerepe, a piacgazdaság beágyazottságának alacsony foka és a szolgáltatások alacsony színvonala jellemezte, ezért a gyakorlatban a mezőgazdaság és a vidéki infrastruktúra fejlesztése kapott meghatározó szerepet (Vincze, 2005).

A kulturális örökség a vidékfejlesztéshez hasonlóan komplex fogalomként értelmezhető. Az idők során az ember egyre több dolgot ismer örökségként. Ahogy Sonkoly (2000) is említi írásában, az örökség több fogalommal is szoros összefüggésben áll, mint például az emlékezet és a történelem. A kultúra fogalmának meghatározása is sok diskurzust jelentett az emberek számára. Trócsányi (2002) így írta körül: „*hasonlóságok a beszédben, a nyelvben, viselkedésben, életvitelben, szokásokban, ideológiában és technológiában csoporttá kapcsolnak össze egyéneket egy-egy kultúrában*”. Mások szerint (Nagy-Boros, (2010) a kultúra folytonosságot jelent, a kultúrát felépítő rétegek átfedik egymást, folyamatosan változnak. Emellett arra is kitérnek, hogy a kultúra akár mindennapi szokásként, társadalmi tevékenységként is értelmezhető. Kulturális szellemi örökségek alatt szokásokat, hagyományokat, rítusokat, természetre vonatkozó ismereteket és gyakorlatokat, előadóművészeteket, kézművességet, és magát a szóbeli megnyilvánulást, a kifejezési formákat, és a nyelvet, mint az örökség hordozóját értjük. A magyar nyelv szépségét, a könyveket, könyvtárakat és az olvasott örökség fontosságát és szépségét (Monok, 2005) fogalmazta meg. A világörökség intézménysülésének elemzése során azonban kiderült, hogy a szellemi kulturális örökség nem a tárgyinak a kiegészült változata, mert nem a kiválóságra és az egyediségre, hanem a

társadalmi gyakorlat identitásképző szerepére és a folytonosságra fekteti a hangsúlyt (Sonkoly, 2000). Ezekkel ellentétben a tárgyi örökségek olyan materiális javakat jelentenek, melyek változatlanságuknak és megváltozhatatlanságuknak köszönhetően érdemlegesek lehetnek az örökíthetőségre (Simon, 2015). Az örökségekhez szorosan tartozik még a hagyomány fogalmköre is, amelyet (Edward, 1981) úgy fogalmazott meg, hogy minden, amit a múlt a jelennek átad. Hagyomány alatt tehát nem csak jeles napokat, ünnepeket és ünnepi szokásokat lehet érteni, hanem minden olyan tevékenységet, ami a mindennapjainkat meghatározza.

A falusi turizmus múltja Európa nagy részén hosszú időkre, akár 100-150 évre is visszanyúlik. Hegedűs (1992) szerint a fogalom kialakulása Rousseau nevéhez köthető. Ő volt az, aki kezdte divatossá tenni a falusi életet, a városi zűrzavartól való elvonulást. Maga a turizmus, beleértve a falusi turizmust is napjainkra már jelentős gazdasági ágga nőtte ki magát, mely rohamosan fejlődik. Jelentős szerepet játszik az egyes települések, főként a vidéki térségek gazdasági fejlődésében. Továbbá a munkanélküliségi problémákra is jelentős hatással bírhat, illetve a beruházók számára is kedvező lehetőségeket nyújt (Talpas-Pál, 2011). Erdélyben a falusi turizmus a kilencvenes évek közepe táján vált ismertté (Horváth, 2003). Nagymértékű fejlődésről, kitörési pontról, vagy különösebb attrakciófejlesztésről azonban túlzás beszélni. Azonban az ágazat fejlesztésének érdekében támogatásokat adhatnak, amelyek befolyásolják a rendszer működését, hatnak a spontán fejlődésre (Michalkó, 2004, Törzsök et al., 2017). A magyar lakta erdélyi településekre nagyszámban érkeznek vendégek Magyarországról, akiknek a motivációi között a kulturális örökség iránti kíváncsiságon túl az etnikai-nemzeti identitás megerősítésének a vágya is meghatározó, legszívesebben a közös kultúra és történelem szimbolikus tereit keresik fel (Horváth-Michalkó, 2014).

A témánk aktuálisnak tekinthető, hiszen nemcsak az országos vagy regionális fejlődés a fontos, hanem egy-egy település fejlesztésére is nagy hangsúlyt kell fektetni. Ezt sokféleképpen meg lehet tenni: turisztikai attrakciók, érdekes rendezvények bevezetésével, különböző uniós pályázati források lehívásával, a település önerejéből fakadó újdonságokkal, vagy akár csak egy-egy régi hagyomány visszahozatalával (Bujdosó et al., 2015). A hagyományok visszavezethetők népi foglalkozásokra (pl.: fazekasság, kosárfonás stb.), hagyományos ízekre és természetesen a hazánkban is ismert néptáncra. Ezek talán kis lépéseknek tűnhetnek, de idővel nagy fontosságúvá nőheti ki magukat. Programcsomaggá szervezve azokat, jelentősen növelhetik egy térség vonzerőinek számát és a turisták által a településen eltöltött idő hosszát. Vannak olyan települések, amelyeknek kevesebb környezeti, gazdasági és társadalmi lehetőség nélkül kell nagyot „lépnie” (Nagyné Demeter et al., 2014).

Anyag és módszer

A település turisztikai szempontú bemutatása

Vizsgálatunk Koltó településre irányul, ami a környezet adta lehetőségekből „táplálkozik”, s emellett az elérhető vidékfejlesztési források megpályázásából az utóbbi években jelentős beruházásokat valósított meg, aminek következtében intenzív fejlődésnek indult. A folyamatos fejlődéseknek köszönhetően nagy számban megugrott az év közben a községbe látogatók száma is, hiszen sok turisztikai látványosság is korszerűsítésre került, emellett magát a falut, a falusi életet, és az ott megrendezett eseményeket is szeretnék látni, átélni az oda érkező turistacsoportok.

A Romániában, azon belül is Máramaros (Baia Mare) megyében található Koltó település 2004 óta a szomszédos Katalin faluval alkot községet, közigazgatásilag önálló. Nagybányától 10 km-re, délnyugatra fekszik, a Lápos folyó mentén. Közigazgatási területe: 1295 ha, amelyből 90 ha a beépített területek nagysága, a többi pedig részben erdős területek, de főként mezőgazdasági területek adják. Az Észak-nyugat-romániai Fejlesztési Régióhoz tartozik. Népessége 2189 fő, amelyből a magyar lakosság 1168 főt tesz ki. Hagyományosan tiszta magyar település volt. 1977-ben még 1194 magyar fő lakta az akkor 1443 lakosból álló falut. Az 1989-es román forradalom és rendszerváltás komoly következményeket hozott a falu összetételét tekintve. A nagyszámú roma lakosság letelepedésének következtében, 1992-re már a lakosság több mint negyedét alkották. A falu mára már elvesztette meghatározó magyar többségét, a helyzetet a lakosság fokozatos elöregedése és nyugatra való vándorlása is ront.

Nevezetességeit főként történelmi ékek alkotják. A barokk stílusú cselédház 1660 tájékán épülhetett, a kastély mellett található, jelenleg általános iskolaként funkcionál. A kastélykertet több évszázados kőris és cédrusfák díszítik. A több mint 300 éves somfát – amely 1997-ben kidőlt – magról kinőtt csemeték helyettesítik. Alattuk töretlenül dacol az idővel a kőasztal, amelyen Petőfi Sándor számos közismert versét írta. A református templom a park mellett található 1819 és 1828 között épült. A cinteremben a Teleki család két síremléke áll. A református gyülekezeti ház a templom szomszédságában található. A 2000-ben átadott új, modern épület különféle rendezvényeknek ad otthont, az emeleten pedig vendégszobák találhatóak. A Hősök tere a gyülekezeti ház mellett található. Az itt felállított kopjafán az I. és II. világháborúban elesett koltói katonák névsora olvasható. A Petőfi Sándor Művelődési Ház a Hősök terével szemben található. Különféle rendezvények helyszínül szolgál, pl.: szilveszteri multság.

A község irodalmi emlékhely, a táj szépsége, vonzereje maradásra csábítja az odalátogatókat. A falusi turizmus keretén belül lehetőség nyílt arra, hogy az egyéni vagy csoportos vendégeket magánházaknál szállásolják el, ahol a ház tulajdonosától étkeztetésben is részesülhetnek a vendégek. A turistáknak ilyenkor alkalmuk nyílik arra is,

hogy megismerjék a koltói emberek szorgalmát, vendégszeretetét, gazdaságát, állatait és kertjeit. Koltóról csillagtúra-szerűen bejárhatók a környéken található nevezetességek is, mint például Sződemeter, Kölcsey Ferenc szülőfaluja, az Ady-emlékmúzeum Erdmindszenten, az erdódi vár Petőfi Sándor és Szendrey Júlia esküvőjének színhelye, vagy Kővár, amely egykor az Erdélyi fejedelemség egyik legfontosabb erődjé volt. A vendégek az immár közel 20-ra bővült panzió vagy vendégház közül választhatják ki a számukra legmegfelelőbbet. Akik pedig nem preferálják a panziókat és vendégházakat, kedvükre válogathatnak a jellemzően háromcsillagos szállodák és nagyobb kapacitású panziók közül a 10 km-re fekvő Nagybányán.

Kérdőíves felmérés

Kérdőíves megkérdezés módszerével vizsgáltuk, hogy Koltó lakói hogyan viszonyulnak az alábbi témakörökhöz: az elköltözési szándék, a helyi közösség kohéziója, a hagyományörzés szerepe a településen. Emellett célunk volt felmérni, hogy milyen fejlesztéseket tartanak szükségesnek a közeljövőben, és mire a legbüszkébbek lakóhelyükön.

A felmérés 2017 nyarán készült személyes interjú módszerével. Az értékelhető kérdőívek száma 120 db. A kérdőíves adatbázis értékelése és elemzése SPSS 20.0 program segítségével történt. Keresztábra és varianciaanalízis módszerekkel vizsgáltuk, hogy milyen szignifikáns különbségek és kapcsolatok mutathatók ki a demográfiai és a fent említett tényezők között.

A vizsgálat keretében az 1168 magyar lakos több mint 10%-nak, 120 főnek a véleményét ismerhettük meg. A megkérdezettek több mint fele, 59%-a nő volt. Életkor tekintetében elmondható, hogy a középkorosztály adta a legtöbb választ, míg a legkevesebbet a 70 év feletti, azaz a nyugdíjasok. A 18-29, illetve az 50-69 év közöttiek majdnem hasonló arányban voltak jelen. Iskolai végzettséget tekintve a gimnáziumot, illetve a szakközépiskolát vagy szakiskolát végzők aránya jelentős, míg a 8 osztályos vagy annál kevesebb végzettség részesedése elenyésző. A főiskolát vagy egyetemet végzők száma 26 fő, akikről összességében elmondható, hogy tájékozottabbak a település helyzetével és lehetőségeivel kapcsolatban. Az alacsony iskolázottság kizárólag az idősebb korosztályt jellemezte.

Foglalkozás tekintetében a fizikai munkát végzők aránya jelentős (46%). A fizikai munkások leginkább a közelben lévő Nagybánya városában valamelyik gyár alkalmazottai, a falu boltjában vagy bárjaiban, vagy a szántóföldeken dolgoznak. Őket követik a szellemi munkát végzők (27%). Ennek a csoportnak nagy része a faluban található Koltói klinika alkalmazottja vagy a nemrégiben megépült polgármesteri hivatal dolgozója. Természetesen ebben a csoportban itt is vannak olyanok, akik

Nagybányán működő cégek könyvelőjeként vagy irodai munkatársaként végzik mindennapi feladataikat. Nyugdíjasok közül 20 fő véleményét összegezhettük (17%). Az ő csoportjuk képezi azt a kört, akiktől maga a hagyományörzés és a kulturális örökségek származhatnak. Az egyik legkevesebb fővel rendelkező csoportot a tanulók vagy hallgatók jelentik, akik mindössze 7 főt képeznek. Véleményük a jövőt illetően fontos a leginkább, a jelenlegi téma esetében pedig az érdeklődésnek és a hajlandóságnak van nagy szerepe.

Eredmények

Elköltözési szándék

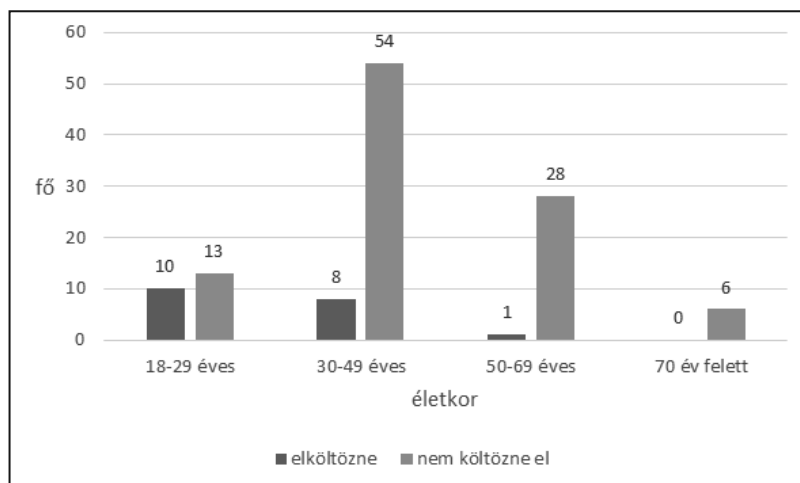
A kérdésre, hogy elköltöznének-e a településről, ha tehetnék, a válaszadók 81%-a, vagyis 101 fő válaszolta azt, hogy nem költözne el. Mindössze 16% fejében fordult meg az elköltözés lehetősége. Az előzetes várakozásoknak megfelelően statisztikailag szignifikáns összefüggést tudunk kimutatni a megkérdezettek életkora és az elköltözési szándék között (Khi-négyzet érték: 18,056, $\alpha=0,000$, Cramer's $V=0,388$). Amennyiben tehetné, a 30 év alatti megkérdezetteknek a 43%-a költözne el a településről. A középkorosztályban már csak 13%-os ez a részarány, míg az 50 év feletiek körében mindössze egy ilyen válaszadó volt a mintában (1. ábra). Ez egy részről természetesen pozitív dolognak számít, abból a szempontból, hogy sokan szeretik falujukat, fejlesztenék, szépítgetnék azt. Másrésztől, akik elköltöznének nagyszámú fiatal válaszadók. Ez azért negatív dolog, mert ha ők elmennek, nem gyarapítják a falu lakosságát, ami előregedést, végső soron elnéptelenedést idéz elő, rosszabb esetben a roma lakosság teljes betelepülését jelentheti. Az elköltözni nem kívánók szemszögéből ez lehet egyfajta komfortzóna is, számukra biztos lakóhely, amiből nem szívesen mozdulnának ki, illetve ezen személyek nagy része az idős korosztály tagjai közül kerül ki.

Az elköltözés indokaként első helyen a közösségi széthúzás kapta a legtöbb szavazatot, összesen 10-et. A mai rohanó világban sokak már csak a saját vagy közvetlen hozzátartozóinak élményeivel, bánataival foglalkoznak, míg a többiek hajlamosak feledésbe meríteni, az újonnan érkezők pedig lehet, hogy csak nehezen vagy egyáltalán nem tudnak beépülni egy már meglévő közösségbe. A magyarság nagy ütemű fogyása és a roma lakosság benépesedése tovább ront a beilleszkedési helyzeteken. A közösségi széthúzás véleményünk szerint leginkább a rohanó életmód, az egyre jobban eluralkodó önzőség vagy a tulajdonviszonyok erőteljesebb figyelemmel kísérése miatt alakulhat ki és erősödhet egyre jobban egy közösség tagjai között.

A második legtöbb – 8 db – szavazatot a munkahely hiányossága kapta. Helyben a munkalehetőségeknek csak egy szűk köre áll rendelkezésre. Sokan járnak be a 10 km-

re lévő városba dolgozni. Az utóbbi 8-10 évben 76 db új munkahelyet teremtettek a faluban, amelyeket zömében a klinika, a polgármesteri hivatal és a falu szélén lévő étterem és panzió ad, ami jelentős előrelépést jelentett ezen a téren. Ugyanakkor ma már az is probléma, hogy a helyi munkaerőt „elszívják” a szomszédos város munkaadói, ahol magasabb bérszínvonal érhető el.

A rossz infrastruktúrális ellátottság mindössze négy jelölést kapott. Ennek hiányosságai és elmaradózó fejlesztése a mai napig a fő problémaforrások közé tartozik. A legtöbb helyen még csak az utóbbi évtizedekben lettek kialakítva a csatornahálózatok, néhol pedig még máig is hiányzik. Másutt a közműszolgáltatások színvonalával van probléma. A szolgáltatások és az intézményhálózat jelenléte és színvonala nem került megjelölésre az indokok között. Az „egyéb” lehetőségek között azonban többen megemlítették a magyar lakosság fogyását, a roma lakosság betelepülését és a természeti szépségek leépülését.

1. ábra: Keresztváblás vizsgálat (életkor - elköltözési szándék)

Forrás: Kérdőíves vizsgálat alapján saját szerkesztés, 2017.

Hagyományörzés, identitás és kohézió szerepe

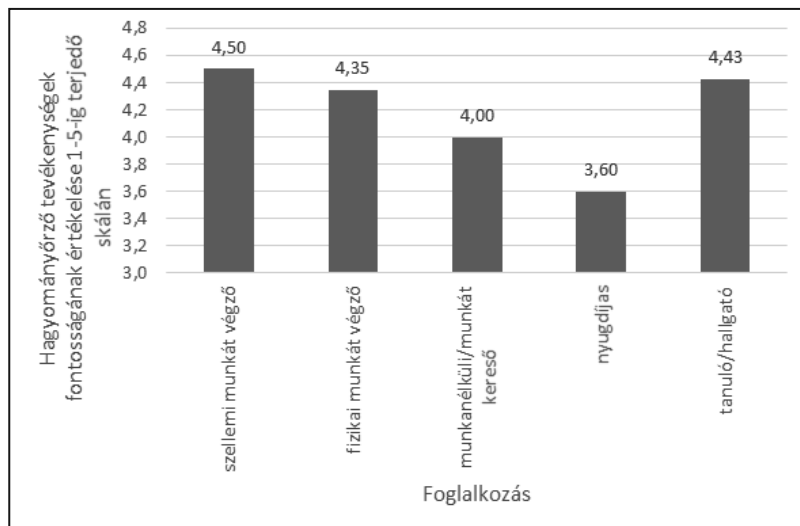
A hagyományok megtartása, a rendezvények sikeressége, a természet rendben tartása mind közösségi feladat, ezért rákérdeztünk, hogy 1-től 5-ig terjedő skálán ki mennyire tartja összetartónak a települési közösséget. Az eredmények vegyesek voltak, hiszen 1-től 5-ig mindegyik érték előfordult. A legtöbb ember szerint – 67 fő – átlagos az összetartás a közösségben. Ennek az elemszámnak majdnem a fele a gyenge és a

nagyon gyenge összetartást jelölőknek az összege. Mindenki, aki úgy gondolta, hogy nem elég összetartó a közösség bátran merete vállalni véleményét. 18 fő szerint erős, és mindössze 1 fő szerint nagyon erős a közösségi összetartás. Itt kell megjegyeznünk, hogy a nagyobb léptékben, általánosan érvényesülő trendek (pl. elvándorlás, vidéki települések elnéptelenedése) lokális megfordítására az átlagosnak ítélt összefogás már nem lehet elégséges, ahhoz az egyedi adottságoknak megfelelő innovatív kezdeményezésekre lesz szükség.

Vizsgáltuk, hogy a megkérdezettek foglalkozása mennyiben befolyásolta az arra vonatkozó válaszukat, hogy a hagyományörző tevékenységek mekkora jelentőséget kaphatnak a jövőben a község fejlesztésében. Az utóbbi kérdésre 1-től 5-ig terjedő skálán válaszolhattak a megkérdezettek. A kategorizált és a skálás változók kapcsolatának vizsgálatára varianciaanalízist alkalmaztunk, amely során statisztikailag szignifikáns kapcsolatot mutattunk ki ($F=3,289$, $\alpha=0,14$), 5% alatti szignifikancia szinttel. Az összefüggés alapvetően azzal magyarázható, hogy a nyugdíjasok és a munkanélküliek kevésbé látnak lehetőséget a hagyományörző tevékenységek integrálására a településfejlesztési projektekbe (2. ábra).

A „mire a legbüszkébb a településen” nyitott kérdésünkre szintén sokrétű válaszokat kaptunk, de azt gondoljuk, hogy ez teljesen helyén való dolog, hiszen ahány ember, annyi szokás, annyi vélemény vagy elképzelés. A legtöbben (69 fő) a Teleki kastélyt, illetve a benne működő múzeumot említették meg. A második leggyakrabban megjelenő válasz a koltói klinika volt. Ahogy, már a korábbiakban említettük, valóban sok előnye van a pár éve megépült klinikának, emellett az épület is modern külsővel, és belső berendezésekkel rendelkezik. A továbbiakban még a néhány éve renovált kultúrotthon és az újonnan megépült polgármesteri hivatalt írták 14-en. A kultúrotthon több jeles eseménynek is helyszínül szolgál, a polgármesteri hivatalban pedig a falu életével kapcsolatos döntéseket hozzák meg többek között. Többen is említették, hogy magára a polgármesterre is büszkék az eddigi elért eredmények alapján. Sokan említették a további műemlékeket is, mint például a Petőfi szobrot a kastélykertben, a református templomot, ezzel együtt magát a református közösséget is, valamint Teleki Sándor sírját. Emellett többen büszkék a faluban csordogáló Vajda-forrásra, a meglévő magyar oktatást adó iskolára, óvodára. A lakosok büszkék arra, hogy hosszú idők óta lakják magyarok a települést, és még mindig sokan vannak, annak ellenére, hogy már többen elvándoroltak és románok települnek be helyettük nagy számban. A magyarság fennmaradása, nyilván maga mellett tudhatja a magyar nyelv fennmaradását is, amit szintén többen is megemlítettek.

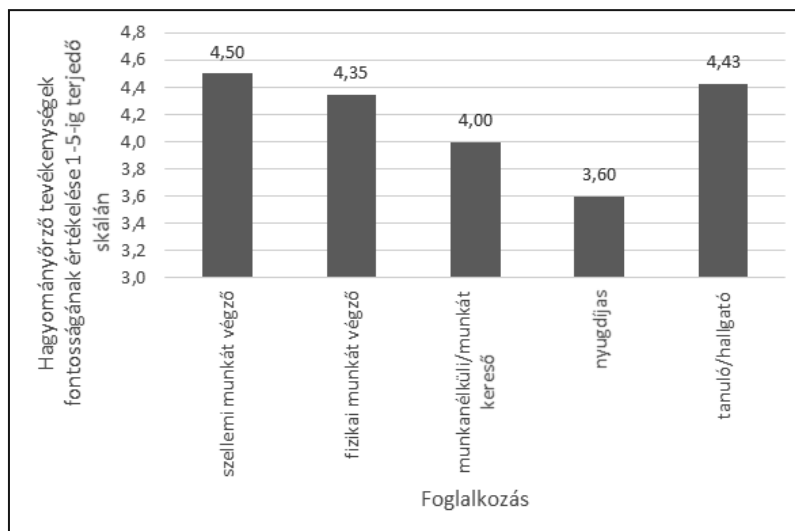

2. ábra: Varianciaanalízis (foglalkozás – hagyományörző tevékenységek fontossága)

Forrás: Kérdőíves vizsgálat alapján saját szerkesztés, 2017.

Fejlesztési elképzelések

Rákérdeztünk arra is, hogy a helyi lakosoknak milyen meglátásai vannak a fejlesztésekkel kapcsolatban, amiket az elkövetkezendő 5 évben időszerű lenne megvalósítani. Itt szintén több válaszlehetőség közül dönthettek a válaszadók, illetve akár több választ is megjelölhettek. A legtöbb szavazatot az infrastruktúra fejlesztése kapta, amit összesen 91 fő karikázott be. Az infrastruktúráis fejlettség valóban meghatározza egy település arculatát. Az utak állapota, a csatorna, a villany, és villamoshálózat kiépítettsége is alapvető fontosságú tényezők. Az emberek valóban jól ítélik meg ennek rendbehozatalát, fejlesztését, hiszen ahogy már a fentiekben említettem a csatornahálózat kiépítettsége még sok helyen hiányos, illetve az utak állapotára is ráférne az újítás. A falu megközelítése viszonylag jó, autópálya nincs, viszont a város felőli úton remekül megközelíthető, illetve a mellette lévő falvakkal is jó összeköttetésben áll (3. ábra).

3. ábra: A fejlesztendő területek a válaszadók szemszögéből

Forrás: Kérdőíves vizsgálat alapján saját szerkesztés, 2017.

A második legtöbb szavazatot kapó tényező meglepő módon a mezőgazdaság. A falu alapvetően mezőgazdasági arculatú volt régen. Természetesen a megmaradt földeken most is folyik mezőgazdasági termelés, de a korábbi nagy területek jelentős részét betelepítették, így a mezőgazdasági munkálatok javarészt elmaradtak. Emellett fontos megemlítenünk azt is, hogy a nyugatabbra lévő országok, területek mintájára korszerűsíteni kellene a mezőgazdasági gép- és eszközállományt is. A fejlesztések valóban kihatással lennének a falu gazdasági javulására is, hiszen a megtermelt növényekből, zöldségekből, gyümölcsökből helyi termékeket tudnának előállítani a lakosok, ami végső soron fellendítené a gazdasági életet. Koltó vezetése igyekszik megragadni a lehetőséget a település és a helyi gazdálkodók népszerűsítésére, 2017-ben az OMÉK-on (Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár) is részt vettek jellegzetes helyi termékekkel. A helyi specialitások iránt egyre fokozódik az érdeklődés, azonban azok mennyisége és elérhetősége egyelőre korlátozott. Pozitívum ugyanakkor, hogy szezonálisan be lehet kapcsolódni pl. házi sajt elkészítésébe, lekvárfőzésbe, disznóvágás munkálataiba.

A harmadik legtöbbet emlegetett fejlesztési szándék a kultúra fejlesztése. A keresztábrás vizsgálat során kiderült, hogy a kultúra fejlesztését leginkább a főiskolát vagy egyetemet végző kitöltők tartják fontosnak. A két tényező statisztikailag szignifikáns (Khi-négyzet= 9,947, $\alpha = 0,041$, Cramer's V= 0,288). A gimnáziumot, főiskolát vagy egyetemet végzők 27%-a gondolja úgy, hogy a következő 5 évben fontos lenne a kultúra terén fejlesztéseket hozni. Ez az érték a szakiskolát vagy 8 általánost végzők

körében mindössze 18%. Ez tehát azt mutatja, hogy minél iskolázottabb valaki, annál fontosabbnak érzi a kultúra meglétét, és továbbadását.

Következtetések és javaslatok

A település lakosai fontosnak tartják a saját, minden évben átélt hagyományait, szokásaikat, és a kulturális örökségeiket is nagy becsben tartják. Ezeknek az ismereteknek, szokásoknak és hagyományoknak a szélesebb körű ismerte nem csak az emberek személyiségét formálja pozitív irányba, de a turizmus, végső soron a gazdasági életben is javulásokat hozna, ezzel az adott települést is fejlesztve. A kulturális örökség turisztikai és vidékfejlesztési hasznosításához az attrakciók rendelkezésre állnak a településen, amit azonban több tényező is negatívan befolyásol. Mint ahogyan az a kérdőívből is kiderült, az utóbbi években sok fiatal vándorol el Nyugat-Európába szerencsét próbálni. Ennek legfőbb indokát a munkalehetőségek alacsony száma és az infrastrukturális hiányosságok mellett, leginkább a roma lakosság nagyarányú betelepülése jelenti. Emiatt sokan a tisztán magyar lakta Katalinban vásárolnak vagy építenek telkeket.

A turizmus nem jelent a településen húzóágazatot, így akkora mennyiségű bevétel sem származik belőle, amelyekből a fejlesztésekre jelentősebb összeget tudnának visszaforgatni. A közösség szorosabb együttműködésével és innovatív ötletek megvalósításával azonban valóban kitörési ponttá válhat.

A helyi termékek és specialitások iránt azonban egyértelműen nagy érdeklődés mutatkozik. Véleményünk szerint, jobban kellene hirdetni a helyi termékek meglétét is, hiszen jelenleg csak magánházaknál lehet ezekből kapni. Érdemes lenne a községben ezzel foglalkozó emberekkel elbeszélgetni, hogy lenne-e kedvük a saját terméküket szervezeten, egy külön épületben árulni.

Az infrastruktúra a komolyabb fejlesztések akadályaként van jelen a községben. Ezzel a válaszadók és a polgármester úr is teljesen egyet értett. Az utak állapotának javítása és a szennyvíz csatorna kiépülése mindenhol máig is megoldandó feladatokat jelentenek, melyeket a következő években igyekeznek korszerűsíteni, illetve felépíteni.

A közösség aktívabb részvételével, újabb ötleteivel segíthetné az önkormányzat mindennapi feladatait, hiszen a válaszadók között sok bátor jelentkező is volt, akik szívesen részt vennének ilyen feladatokban, így az elégedetlenséget is el lehetne kerülni.

Hivatkozott források

- [1.] Bujdosó, Z. – Dávid, L. – Tözsér A. – Kovács Gy. – Major-Kathi, V. – Uakhitova, G. – Katona, P. – Vasvári, M. (2015): Basis of Heritagization and Cultural Tourism Development. = *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 188, pp. 307-315.
- [2.] Edward, S. (1981): *Tradition*. University of Chicago Press, Chicago, 334 p.
- [3.] Horváth A. (2003): Turizmus. In: Horváth Gyula (szerk.): *Székelyföld*. MTA RKK – Dialóg Campus Kiadó, Budapest, pp. 254-278.
- [4.] Horváth A. – Michalkó G. (2014): Az etnicitás turizmusföldrajzi értelmezése erdélyi példákon keresztül. = *Földrajzi Közlemények* 138(2), pp. 150-160.
- [5.] Laczkó I. (1999): Vidék, vidékfejlesztés. *Gazdálkodás* 43(1), pp. 66-67.
- [6.] Monok I. (2005): Az olvasott örökség – hagyomány és megújulás. In: György P., Kiss B., Monok I. (szerk.) *Kulturális örökség – társadalmi képzelet*. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 83-91.
- [7.] Michalkó G. (2007): *A turizmuselmélet alapjai (második, javított kiadás)*. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, 224 p.
- [8.] Nagy E – Boros L. (2010): A kulturális fordulat hatása a gazdaságföldrajzban. In: Mészáros L. és munkaközössége: *A globális gazdaság földrajzi dimenziói*. Budapest, Akadémiai Kiadó, pp. 57-84.
- [9.] Nagyné Demeter D. – Rusznyák L. – Gubacsi F. (2014): A térség kulturális öröksége – Hagyományőrzés a Mátrában. In: *Helyi erőforrások turisztikai hasznosítása a magyar-szlovák határ régióban*. Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, pp. 58-65.
- [10.] Simon K. (2015): *Hagyomány – örökség – szellemi kulturális örökség. – Települési ünnepek és újraalkotott szokások vizsgálata a 21. századi bihari térségekben*. PhD értekezés, Debreceni egyetem, 199 p.
- [11.] Sonkoly G. (2000): A kulturális örökség fogalmának értelmezési és alkalmazási szintjei. = *Regio* 11(4), pp. 45-66.
- [12.] Szakál F. (1999): A hazai vidékfejlesztés rendszerének EU-konform kialakítási lehetőségei I.: A vidékfejlesztés szervezési és ökonómiai problémái, a mezőgazdasági és a vidékfejlesztési politikák összefüggései. *Zöld Belépő sorozat* 70. szám. BKE Környezetgazdaságtani és Technológiai Tanszék, Budapest, 105 p.

- [13.] Talpas J. – Pál Zs. (2011): Turizmus. In Benedek J. (szerk.) Románia. Tér, gazdaság, társadalom. Nemzeti Kisebbségkutató Intézet – Kriterion, Kolozsvár, pp. 386-395.
- [14.] Trócsányi A. (2002): A kulturális földrajz alapjai. In: Tóth J. (szerk.): Általános társadalomföldrajz I.- Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs pp. 336-358.
- [15.] Vincze M. (2005): Románia vidékpolitikája felül- és alulnézetből. Habilitációs előadások 6. PTE KTK Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola, Pécs, 63 p.
- [16.] Törzsök A. – Galambos I. – Gonda T. – Csapó J. (2017): A Balaton vendégforgalmának fejlődése a két világháború között Területi Statisztika, 2017, 57(6): 665–685;

Szerzők

Kovács Evelin

végzett hallgató

Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök BSc

Eszterházy Károly Egyetem

Gyöngyösi Károly Róbert Campus

evelynkovacs17@freemail.hu

Dr. Szűcs Antónia

adjunktus

Eszterházy Károly Egyetem

Gyöngyösi Károly Róbert Campus

szucs.antonio@uni-eszterhazy.hu

Dr. Koncz Gábor

főiskolai docens

Eszterházy Károly Egyetem

Gyöngyösi Károly Róbert Campus

koncz.gabor@uni-eszterhazy.hu